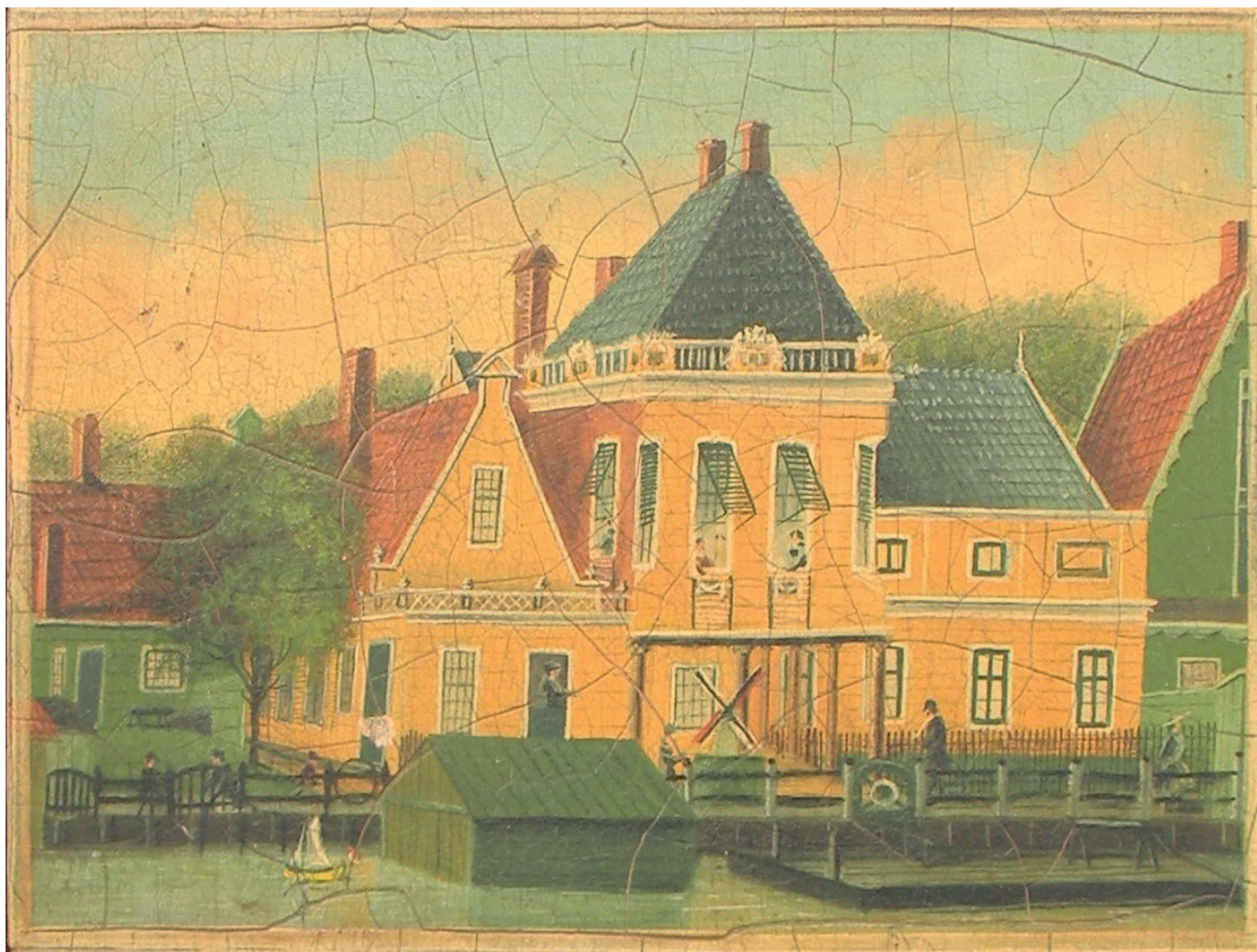

DE FAMILIE BREET

VAN DE LAGEDIJK 48

De papierfabriekswoning met luchthuis aan de Zaan, zoals geschilderd op een houten schooltas van Maartje Kd. Breet (1848-1898) in 1852 [nalatenschap van Elisabeth de Jongh (1931-2012)] ZOV-08690

Tussen 1769 en 1869 werd het pand aan de Lagedijk 48 te Zaandijk bewoond door drie generaties papierfabrikeurs uit de familie Breet. Bij de beide eerste generaties gaat het om de jongere broers van de bewoners van het Honig Breethuis aan de Lagedijk 80. De derde generatie was een volle neef en mede-vennoot van de broers Breet in het Honig Breethuis. Gezamenlijk stonden zij aan het roer van het witpapierbedrijf C & J HONIG BREET. Waar de oudste generatie kinderloos stierf, bewoonden de beide volgende hoofdbewoners het pand met hun gezinnen. Deze nieuwsbrief brengt hen in kaart.

ARENT BREET en BARBERTJE CORVER

Arent Jacobszoon Breet (1745-1807), de tweede van drie zoons van de koopman en oliefabrikant Jacob Arents Breet (1711-1748) en Maartje Cornelis Honig (1713-1779), huwde op 6 november 1768 met Barbertje Pieters Corver (1747-1807). Moeder Maartje ('Maritje') was een dochter van Cornelis Jacobsz. Honig en Stijntje Claas Caescooper. Na de dood van haar man hertrouwde ze in 1753 met Isaac van der Poel. In 1770 erfde ze het huis Lagedijk 96 (nu 80) van haar ongehuwde broer Jacob. Zelf woonde Maartje toen aan de Lagedijk 86. Maartje Cornelis Honig Wed. te Zaandijk transporteerde op 23 februari 1769 aan Arent Breet mede aldaar een huis en erf te Zaandijk etc. voor de koopsom van f. 2.000.

De oudste zonen van Jacob Az. Breet en Maartje Honig, Jacob en Arent zetten samen de papiermakerij van de ongehuwde Jacob Honig (1707-1770) voort onder de naam C & J HONIG BREET met de molens de Veenboer en het Herderskind. De broers hadden een oudere zus, Grietje Breet (1737-1775), gehuwd met Klaas Jansz. Sem (1734-1800) en een jongere broer, Jacob Breet (1747-1787), gehuwd met Aagje Hendriks de Vries (1746-1823). Arent Jbz. Breet bekleedde meerdere bestuurlijke functies zowel binnen de overheid als de kerk en het maatschappelijk leven. Aafje Gijsen (1773-1775), bekend van haar dagboeken, ging regelmatig op bezoek bij Arent en Barbertje.

Knipwerk Barbertje Corver-Breet [ZOV-09026]
[Bruikleen J.C. de Jong, sinds 10/9/1999]

Zilveren huwelijkspenning 25 jarig huwelijk Arent Jacobz Breet en Barbertje Pieters Corver, 6 november 1793 [ZOV-02097.02].

Broers Arent en Cornelis bezaten oorspronkelijk ook het pandje aan de Lagedijk 14. Arent en Barbertje woonden op de Lagedijk 48. In juni 1804 ontvingen Cornelis en Arent het zestig personen tellende gezelschap dat de Franse generaal Marmont vergezelde in hun respectievelijke woningen. Het gezelschap dat in acht boeiers in Zaandijk arriveerde, werd verdeeld over tien glazen tentjachtjes naar de Veenboer gebracht. De Fransen toonden grote belangstelling voor de papierfabricage. "Den 23 december (1807) daarenavolgende is overleden Arent Breet 's Morgens ca. Zes uren in den Ouderdom van 62 Jaaren en 6 ½ maand, na eene ziekte van 3 maanden en is begraven dinsdag de 29ste dito 's namiddags 2 uren." Na de dood van Arent kwam zijn deel in het bedrijf toe aan Jacob en Klaas Breet, de zonen van Cornelis. Binnen de Stichting Archief Honig(h) is de boedellijst t.w.v. f. 237.000 van Arent en Barbertje uit 1808 bewaard gebleven. Hierop kwam onder meer een uitgebreide boekenlijst voor.

KLAAS BREET en GUURTJE DE VRIES

*Pastelporretten van Klaas Cz. Breet en Guurtje de Vries, kopie door door Nelly Gretha Honigh naar Wijnand Esser
[Zaans Museum, ZOV-03618 en ZOV-03619]*

Klaas Corneliszoon Breet (1778-1847) huwde op 3 augustus 1806 Guurtje Jacobs de Vries (1785-1826). Op 30 augustus 1808 maakte Klaas zijn testament op, hernieuwd in 1845. De broers Jacob en Klaas (zoons van Cornelis Jacobsz. Breet en Grietje Klaas Nen) voegden in 1838 papiermolen de Herder aan de bezittingen toe. Uit het huwelijk tussen Klaas en Guurtje werden de volgende kinderen geboren.

- **Grietje Breet** (1809-1888), op 5 december 1830 gehuwd met koopman en oliefabrikant Klaas Vis (1809-1859). Kinderloos.
- **Jacob Breet** (1814-1884), ongehuwd. Schreef partituren en belandde uiteindelijk in het gesticht.
- **Maartje Breet** (1817-1880), op 6 augustus 1837 gehuwd met haar volle neef Jan Jacobsz. Breet en betrok na hun huwelijk het Honig Breethuis. Het echtpaar bleef kinderloos.
- **Cornelis Breet** (1818-1869), op 20 augustus 1844 gehuwd met Neeltje Dekker (1821-1889)
- **Neeltje Breet** (1823-1893), op 3 juni 1847 gehuwd met koopman en oliefabrikant Gerbrand Dekker (1824-1897). Het echtpaar woonde te Westzaan, waar vijf zoons en drie dochters ter wereld kwamen, in resp. 1848, 1852, 1859 en 1863. De laatste, Gerard Willem, stierf in 1869 op 6 ½ jarige leeftijd te Amsterdam. Tot hun dood woonde het echtpaar aan de Vossiusstraat 50 te Amsterdam.
- **Guurtje Breet** (1826-1903), op 3 september 1848 gehuwd met Dr. C. Kerbert Jz. (1816-1857)

Klaas Breet liet de fabrikeurswoning rond 1810 opnieuw optrekken dan wel ingrijpend verbouwen in late Lodewijk XVI stijl. Uit deze tijd stamt naar alle waarschijnlijkheid ook het luchthuis op Dorische zuilen. Gerrit-Jan Honig schrijft hierover in 1911: *“De mooiste Zaankamer te Zaandijk bevindt zich in het huis van een jongeren tak van het geslacht Breet, dat nog door deze familie wordt bewoond; deze kamer gebouwd in den aanvang der 19de eeuw rust gedeeltelijk op pilaren en is op die wijze over een deel van het erf gebouwd, een denkbeeld reeds door de luiven aangegeven.”*

De fabriekswoningen aan de Lagedijk 48 t/m 52, gezien vanaf de Zaan, door J.L. Breebaard, 1869-1878. Links van het midden het fraaie luchthuis van Breet, rechts de woning van de papierfabrikeurs Kool. Het pand met zadeldak er tussenin was n.a.w. een papierpakhuis. [GAZ 25_017_00612]

EEN COMPONIST IN DE FAMILIE

Jacob Klaasz. Breet (1814-1884) was het buitenbeentje van de Zaandijkse papierfamilie Breet. Hij was de enige Breet die koos voor een loopbaan buiten het familiebedrijf. Hij vertrok tussen zijn twintigste en dertigste uit Zaandijk en woonde in Nijmegen, Den Haag, Duitsland en Haarlem. Jacob ontwikkelde zich tot zanger en componist en schapte het zelfs tot muzikleraar en huiscomponist aan het hof van Ernst II hertog van Sachsen-Coburg en Gotha. Jakob leidde een zwervend bestaan.

Hij maakte voornamelijk amusementsmuziek en schreef muziek voor orkesten en militaire kapellen, maar ook voor solozang en een solo-instrument met piano. Van de familie Breet is bekend dat er ook in huiselijke kring werd gemusiceerd. Zo had zusje Neeltje volgens Neeltje Honig-Mulder een mooie zangstem. Het Gemeentearchief Zaanstad bewaart zes composities van Breet. De Koninklijke Bibliotheek in Den Haag herbergt eveneens zes composities en de Landesbibliothek Coburg vier, waarvan twee duplicaten van de partituren uit de K.B.. Jacob bleef ongehuwd. Op 28 april 1840 werd hij, zonder beroep, opgenomen in het krankzinnigengesticht van Professor Schröder van der Kolk te Utrecht, uit hoofde van verkwisting en krankzinnigheid.

Schooltas van Grietje Klaasd. Breet, dan wel Guurtje Klaasd. Breet.
[Honig Breethuis, Bruikleen Familie De Jong, 2019]

Pastelportret van Neeltje Kd. Breet (1823-1893) door Nelly Gretha Honigh [ZOV-01273]

Van zowel Grietje als Neeltje Kd. Breet zijn portretfoto's bewaard gebleven in fotoalbums van de Stichting Familie Honig(h).

DOKTER KERBERT

Dr. Coenraad Kerbert Jaczoon (Koog aan de Zaan, 1816 - Zaandijk, 1857), zoon van de Kooger heelmeester Jacobus Johannes Kerbert (1794-1842) en kleinzoon van de Kooger heel- en vroedmeester Coenraad Kerbert Sr. (23 augustus 1674 - 3 september 1809). Grootvader Kerbert paste voor het eerst in de Zaanstreek de keizersnede toe evenals mond-op-mond-beademing. C. Kerbert Jr. studeerde na zijn heilkundige opleiding aan de klinische school te Haarlem, geneeskunde in Leiden en promoveerde tot doctor medicinae op 12 december 1839. Coenraad volgde zijn vader op als arts in Koog en Zaandijk en was daarnaast actief als plantkundige. In 1848 huwde hij Guurtje Klaasdochter Breet (1826-1903), de jongste dochter van Klaas Corneliszoon Breet, papierfabrikant ter firma C & I Honig Breet en Guurtje Jacobsdochter de Vries. Het portret is in 1858 postuum vervaardigd.

Portret van Dr. C. Kerbert Jacz. door J.P. Berghaus, 1858
[Zaanlandia Illustrata nr. 721, GAZ 11.0735].

Jacobus Johannes Kerbert (1849-1931), een zoon van Guurtje en Dr. Kerbert, komt aan het hoofd te staan van de landschapsarchitectenfirma J.D. en L.P. Zocher te Haarlem.

CORNELIS BREET en NEELTJE DEKKER

Daguerreotype uit 17 augustus 1850 van Cornelis Klaasz. Breet (1818-1869) met echtgenote Neeltje Cornelisd Dekker (1821-1889) en dochters Maartje (l.) en Guurtje (r.).
Schenking J.C. de Jong, 1999. [GAZ] Reproductie Familie de Jong

Papierfabriekur Cornelis Klaasz. Breet huwde Neeltje Dekker met wie hij de volgende kinderen kreeg:

- **Guurtje Adriana Kluijver-Breet (1846-1901)**
- **Maartje van de Stadt-Breet (1848-1898)**
- **Neeltje Cd Breet (1849-1850)**
- **Klaas Cz Breet (1850-1910)**
- **Neeltje van Doesburgh-Breet (1851-1932)**
- **Cornelis Cz Breet (1852-1901)**
- **Jacob Cz Breet (1855-1894)**

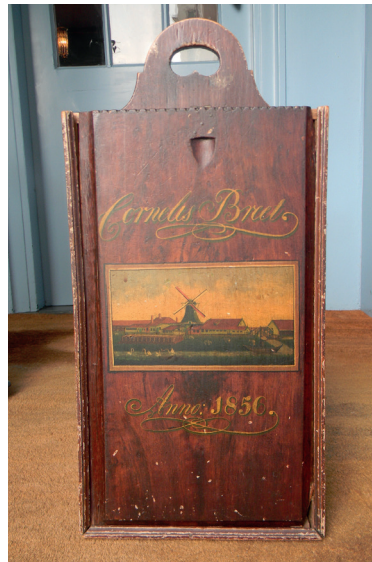
Op 30 oktober 1847 ging Conelis Kz. Breet een vennootschap aan met zijn beide neven, Cornelis en Jan Jacobsz. Breet, waarmee hij mede-eigenaar werd van het papierbedrijf C & J HONIG BREET. Op 19 april 1855 kocht Cornelis voor f. 800 de boeier met complete inventaris van Hajo Houttuyn.

Lithografie door S. Altman, 1869, steend. V.P. Blommers te 's Hage
(Schenking J.C. de Jong, 10/9/1999) Honig Breethuis, Zaandijk)

SCHOOLTASSEN UIT HET GEZIN BREET

Het Honig Breethuis beschikt over drie schooltassen die hebben toebehoord aan kinderen van Cornelis Kz. Breet en Neeltje Dekker. Het betreft een exemplaar van Maartje van de Stadt-Breet uit 1852 met voorstelling van het woonhuis aan de Lagedijk 48 (vgl. Omslag), verworven uit nalatenschap van Elisabeth de Jongh (1931-2012); en exemplaren, die hebben toebehoord aan Cornelis Cornelisz. Breet (1852-1901) uit 1856 en Jacob Cornelisz. Breet (1855-1894) uit 1858. Deze beide schooltassen zijn in 1999 in bruikleen gegeven door de familie de Jong. De schooltas van Cornelis Cz. Breet toont een voorstelling van papiermolen Het Herderskind, terwijl die van Jacob Cz. Breet een voorstelling laat zien van het luchthuis aan het Zaagselpad, grenzend aan de Bredenhof, dat in bezit was van de familie.

Na een langdurig lijden overleed heden, in den ouderdom van 50 jaren en 5 maanden, mijn hartelijk geliefde Echtgenoot CORNELIS KLAASZÖON BREET. Wat ik, mijne kinderen en bloedverwanten in hem verliezen, zal een ieder beseffen, die den overledene van nabij gekend hebben.

ZAANDIJK, N. DEKKER,
25 Mei 1869. WED. C. K. BREET.
Eenige Kennisgeving. (14399)

Overlijdensadvertentie Cornelis Klaaszoon Breet
(Algemeen Handelsblad, 28.05.1869)

De vroeg-19de eeuwse voordeur met pilasters en snijraam in late Lodewijk XVI-stijl van de voormalige fabrikeuswoning aan de Lagedijk 48 te Zaandijk.

Vorstelijke Personen, Grootte Kunstenaars en Beroemde Dichters, worden meestal met praal ter aarde besteld, en de Courant vermeldt op welke wijze.

Men vernéemt, dat er voor ruim 14 dagen ook te Zaandijk eene treffende Begrafnisplegtigheid heeft plaats gehad. De Heer C. K. BREET, wiens Zaak gevoerd wordt met zijn Compagnon, de Heer J. J. BREET, onder de Firma van C. & J. HONIG BREET, werd ten grave gedragen. Deze algemeen geachte man, wiens werkzame geest hem in ook zoo vele andere betrekkingen werkzaam deed zijn, was na een langdurig lijden bezweken. Circa 60 Menschen volgden het Lijk, en onder de vele Arbeiders hunner Fabriek, die hadden verzocht zich te mogen aansluiten, was het aandoenlijk om te zien, hoe ook een tegenwoordig zijnde bejaarde Werkman, wiens teenen waren afgezet, aan de gevolgen van Typhus, een half uur ver was komen aanstropelen, om toch ook achter het door de Arbeiders zoo betreunde Lijk te mogen gaan. Deze stille, nederige getuige zeide stilzwijgend meer, dan de faam soms luid verkondigt.

Men vernam alhier, dat de alom geachte Compagnon des Overledene, de Heer J. J. BREET, met wien de afgestorvene eene reeks van jaren den Papierhandel heeft gedreven, de Zaak zal voortzetten, zoodat gelukkig een zeer groot aantal Arbeiders, hun brood zullen blijven behouden.

AMSTERDAM, (18475)

In Memoriam Cornelis Klaaszoon Breet
(Algemeen Handelsblad, 21.06.1869)

* * Bij akte op den 24ten November 1869 voor den Notaris Mr. Meindert Donker, te Zaandijk, verleden, en afschrift overgeschreven in de daartoe bestemde registers ter Griffie van het Kantongeregte te Zaandam, heeft de Heer JAN JACOBZÖON BREET, te Zaandijk, verklaard, dat hij voor zijne rekening heeft aangehouden de handelsfirma C. & J. HONIG BREET, gevestigd te Zaandijk, onder welke firma door hem en wijlen den Heer Cornelis Klaaszoon Breet werd gedreven de handel in en uitgeoefend het bedrijf van fabrikanten van papier.

De tegenwoordige bekendmaking geschiedt met het oog op art. 30 van het Wetboek van Koophandel.

Bericht over de voortzetting van de firma C & J HONIG BREET
(Opregte Haarlemsche Courant, 06.12.1869)

Het papierbedrijf C & J HONIG BREET werd in 1879 door Jan Breet geliquideerd. Molen de Veenboer zou na verkoop worden ingericht als rijstpeller. Het Herderskind was reeds in 1856 verkocht en omgebouwd tot houtzaagmolen.

NIEUWSBRIEF
NR. 44 (Najaar 2020)

Vereniging
'Jacob Honig Jansz. Jr.'

HBh Honig Breethuis

COLOFON

Samenstelling: Pier van Leeuwen
Tekstbijdragen: Rita Hooijschuur,
George Slieker

Bronnen: Stichting Archief Honig(h)
Nrs. 27, 28, 29 en 30 [GAZ]; Delpher.

Beeldmateriaal: Honig Breethuis,
Gemeentearchief Zaanstad
en Zaans Museum

Vormgeving: Laura Verburg
Druk: De Top